

Prof. dr. Sweder van Wijnbergen: 'Pensioen is niks voor mij'

 SPEAKERS ACADEMY® / MARCO BAKKER

Toen 'Vadertje Drees' in een grijs verleden de ouderdomsvoorziening had geregeld, wilde het nog wel eens voorkomen dat gepensioneerden geld terugstortten aan de staat, wanneer ze een deel van hun maandelijkse AOW hadden overgehouden. Kom daar nu nog maar eens om. Heden ten dage dreigen de pensioenen onbetaalbaar te worden.

Econoom Sweder van Wijnbergen vindt dat het kabinet de problemen eerder erger maakt dan ze helpt op te lossen. "In Nederland is er eigenlijk geen sprake van een pensioenprobleem, er is veeleer sprake

ke van een arbeidsmarktprobleem. Veertig procent van de pensioenuitgaven komt uit een omslagstelsel, de AOW. Dat wordt lastig als er meer gepensioneerden en minder werkenden komen.

Wanneer die getalsverhoudingen uit balans raken, kun je wel zien dat het scheef loopt. De regering wil dat oplossen door de uitkeringen te verlagen (loslaten van koppeling met lonen) en met toekomstige

ge subsidies, waarvoor ruimte gecreëerd moet worden door nu zwaar te bezuinigen. Een betere oplossing is om ervoor te zorgen dat er meer werkenden komen, maar daar gaat het regeringsbeleid juist tegenin. In de huidige laagconjunctuur is dat sowieso natuurlijk problematisch, zeker als de regering die periode van laagconjunctuur zo lang mogelijk probeert te rekken. En dat lukt ze best goed, door een budgettaire beleid te voeren dat de situatie verergert: excessieve uitgaven en belastingverlagingen in de afgelopen hoogconjunctuur en daardoor noodzakelijk geworden draconische bezuinigingen in de periode van laagconjunctuur. Of Balkenende zijn economische opleving nog als premier meemaakt, weet ik niet. Hij probeert van niet, maar niet omdat hij zelf zo graag weg wil. Ik vermoed dat hij het herstel nog net zal meemaken in zijn huidige functie, maar het zal niet aan hem te danken zijn. Daarbij komt dat ook het behoorlijk strakke monetaire beleid in Frankfurt (van de Europese Centrale Bank-red) het herstel vertraagt. De werkloosheidscijfers in Nederland zagen er tot voor een jaar geleden nog niet eens zo heel slecht uit, maar, en dat moeten we niet vergeten, we hebben een heleboel mensen uit de statistieken weggedefinieerd. Volgens de OESO ligt de werkloosheid breed gedefinieerd ergens tussen de twintig en vijftwintig procent.

De grootste boosdoener in deze is de WAO. Daar zit naar internationale vergelijkingen, ongeveer de helft lucht in. Dat is natuurlijk veel te veel. Een aantal jaren terug zei het Centraal Plan Bureau dat het budgettaire probleem van de vergrijzing geneutraliseerd zou zijn als de instroom in de WAO met een kwart verlaagd zou worden. Dat is ondertussen gebeurd, maar precies de maatregelen die daarvoor gezorgd hebben, worden nu afgeschaft! De straf voor bedrijven die te veel mensen in de WAO dumpen, de PEMBA-regeling, komt te vervallen en de uitkering wordt verhoogd. Op die manier wordt het dus weer aantrekkelijk

ker gemaakt de WAO in te gaan, waarmee alsnog een bom wordt gelegd onder het vergrijzingsprobleem.”

■ HEADSTART

“De vergrijzing hoeft echter geen probleem te zijn, als je maar de juiste maatregelen treft. Het grootste deel van het huidige debat hieromtrent is verkeerd gefocust. Er wordt gekeken naar versobering van pensioenen en dat soort zaken, maar dat is de verkeerde aanpak. Ik geef al aan waar de kern van het verhaal ligt: dat is de nog steeds te lage arbeidsmarktparticipatie. En er is een aantal probleemgroepen in de arbeidsmarkt, waarvan de arbeidsparticipatie veel te laag is: allochtonen, vrouwen en ouderen. De werkloosheid onder allochtonen

is schrikbarend. Nederland is een immigratieland en immigratie kan helpen om problemen op de arbeidsmarkt op te lossen, maar dan alleen als die mensen ook inderdaad werken. Je moet bedenken dat de werkloosheid onder allochtonen twee tot drie keer zo hoog is als onder autochtonen. Dus arbeidsmarktbeleid mikkend op integratie en aan het werk helpen van allochtonen is een heel wezenlijk onderdeel van de oplossing van de pensioenproblemen. Onderwijs speelt hierin een voorname rol. Er wordt niet doeltreffend gewerkt aan de taalachterstand bij allochtone kinderen. Iemand die op zijn veertigste uit de binnenlanden van Anatolië of het Marokkaanse Rifgebergte komt, wordt de Nederlandse taal niet meer één-twee-drie machtig, maar het is gemakkelijker om allochtone

kinderen Nederlands te leren. Dat gebeurt nu al niet effectief en verder heeft het kabinet net aangekondigd hier nog verder op te bezuinigen. Ik denk dat je ze daarmee meteen op achterstand zet. In Amerika gaat dat anders, daar bestaat een headstart-programma voor iedereen die uit een niet-Engelssprekende omgeving komt. Voordat de kinderen naar de lagere school gaan, krijgen ze een vol jaar les in een volledig Engelstalige omgeving. Zo pikken ze de taal echt uitstekend op en de naam zegt het al: daarmee geef je ze een headstart, een voor-sprong op de arbeidsmarkt. Hier wordt af en toe eens een les Nederlands gegeven, dus die kinderen gaan met een taalachterstand het onderwijs in. Dit soort ‘bezuinigingen’ kosten later natuurlijk veel meer geld dan er nu door uitgespaard wordt.”

■ AU PAIR

“Wat de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt betreft: dat percentage lijkt hier best hoog, maar er wordt veel in deeltijd gewerkt. Omgerekend naar voltijdbanen, blijkt de participatie van vrouwen in Nederland veel lager te liggen dan in Noord-Europa en de Verenigde Staten. Een van de hoofdredenen van die lage arbeidsparticipatie is waarschijnlijk de inadequate beschikbaarheid van kinderopvang en ook hier gaat nu juist bezuinigd worden. We komen dus zo weer uit op mijn hoofdstelling: het debat over pensioenen is verkeerd gericht. Het zou gericht moeten zijn op het weghalen van die arbeidsmarktproblematiek! Dan pas los je grotendeels de budgettaire gevolgen van die pensioen-crisis op. Als vrouwen parttime willen werken is dat prima, maar velen van hen werken parttime omdat het anders niet te combineren is met de zorg voor hun kinderen. Dat is een nachtmerrie van complexiteit, tenzij je genoeg geld hebt om een au pair te nemen. Maar au pairs wordt het ook weer moeilijk gemaakt

door allerlei regelingen. Dat gaat niet meer zo eenvoudig als een jaar of tien geleden. Enfin, aan alle kanten worden dus obstakels in de weg gelegd die het mensen lastig maken om meer in de arbeidsmarkt te integreren. Er wordt bezuinigd op precies het soort dingen dat nodig is om de situatie op te lossen. Allemaal met de mededeling: “Ja, maar we moeten de tekorten terugdingen, want er is een pensioen-crisis! Het huidige beleid blinkt niet bepaald uit door veel logica, nee.”

■ GOLFBAAN

“Een van de weinige dingen die dit kabinet op dit terrein goed doet, is trachten het voor de arbeidzame beroepsbevolking minder aantrekkelijk te maken om vervroegd met pensioen te gaan. Je zou bijna vermoeden dat als de huidige regering al iets goeds doet, het per ongeluk is. Maar in dit geval lijkt het erop dat ze weten wat ze doen. De financiële prikkels om vroeg uit te treden worden langzaam maar zeker afgebroken en dat is uitstekend. De participatie van ouderen op de arbeidsmarkt ligt echt te laag. Dat meer dan de helft van de 55-plussers al voor hun 65e achter de geraniums zit, is toch belachelijk. Je gooit er veel menselijk kapitaal mee weg. Een verplichte pensioenleeftijd is sowieso een achterhaald idee. Neem nogmaals de Verenigde Staten. Daar wordt gedwongen terugtreden vanwege het behalen van je vijftenzestigste gezien als leeftijdsdiscriminatie. Het stikt hier in het zakenleven trouwens van de mensen die er zelfs eerder uitstappen. Terwijl ze nuttige dingen kunnen doen, lopen ze rond op de golfbaan! Mijn vader gaf het goede voorbeeld; hij was hoogleraar en op zijn tachtigste nog heel actief. Ik zie mijzelf ook niet op mijn tweënzestigste zeggen: “Het is mooi geweest en nou ga ik maar een beetje tennissen.” Dat past niet in mijn constitutie. Nee, pensioen is niks voor mij.”

Prof. dr. Sweder van Wijnbergen

Prof. dr. Sweder van Wijnbergen is economisch expert. Hij heeft gewerkt bij de wereldbank als hoofdeconoom Oost-Europa en als hoofdeconoom Mexico en Latijns-Amerika. Momenteel is hij CEO van Infomedics NV, een internetintermediair in de gezondheidszorg. Ook is hij deeltijd hoogleraar economie. Prof. dr. Sweder van Wijnbergen is incidenteel inzetbaar als spreker of dagvoorzitter. Hij spreekt onder meer over Nederlandse en internationale economische problemen, arbeidsmarktproblemen en ‘The New Economy’.

swedervanwijnbergen@speakersacademy.nl

‘Het stikt hier in het zakenleven trouwens van de mensen die er zelfs eerder uitstappen. Terwijl ze nuttige dingen kunnen doen, lopen ze rond op de golfbaan!’

‘Onze goede handelingen zijn vaak meer waard dan haar motieven’, –Petit-Senn–